

PRIKAZ METODE RADA NA ČASU IZBORNE NASTAVE

Metoda rada: Radionica

Radionica (engl. workshop) savremeni je oblik interaktivnog učenja i poučavanja koji je usmjeren na polaznika s ciljem razvijanja vještina i/ili jačanja osjetljivosti za određene probleme. Zbog specifičnog oblika rada, didaktičari radionicu uvrštavaju u područje obrazovnih strategija kojima se oblikuju načini i metode rada u nastavnom procesu (Bognar i Matijević, 2005). Pedagoška radionica, kao specifičan oblik grupne interakcije, sa svojim glavnim obilježjem – kružnom komunikacijom, omogućava načine rada koji su usmjereni na osjetilne, emocionalne i moralne, a ne samo intelektualne funkcije djeteta i proces niti ishod ili rezultat procesa (Uzelac, 1994). Radionica je najdjelotvornija metoda socijalnog i globalnog učenja i poučavanja koja se odvija unutar grupne interakcije 15-20 sudionika. Sudionici radionice zajedno rade na razvijanju vještina i stavova kojih (često) nije prije postojalo. Odmak od tradicionalne uloge nastavnika, strukturirana i ciljno orijentirana komunikacija koja podrazumijeva lično i aktivno zalaganje svakog sudionika te interaktivne metode poučavanja osnovna su obilježja radionice. Radionica se oblikuje prema modelu iskustvenog učenja koji je usmjeren na proces i lično stjecanje vještina, a ne na neposredni ishod i preuzeto znanje. Potiče se suradničko i iskustveno

učenje strukturirano određenim aktivnostima u svrhu intelektualnog poticanja i djelotvornog održavanja motivacije sudionika. Teme i sadržaji radionice su metodički strukturirani i pristupačni u različitim procesima poučavanja s naglaskom na aktivne načine učenja putem doživljavanja, razumijevanja i uopćavanja. Ključni cilj radionice je da sudionici steknu praktične vještine koje će koristiti u radnom i životnom okruženju. U tom smislu, radionica se percipira kao oblik rada u kojem procesi razmjene i stjecanja informacija moraju biti uređeni i vođeni (Fountain, 1995. prema Šoljić, 2023). Voditelj radionice stoga treba da mobilizira niz strateških kompetencija usmjerenih na koordinaciju aktivnosti u planiranju, programiranju i provođenju/realizaciji radionice.

Svaka se radionica u pravilu sastoji od pripremnih, izvedbenih i završnih djelatnosti. Pripravne i završne djelatnosti poželjno je raditi u zajedničkom krugu (u krugu su svi ravnopravni, nema hijerarhije, olakšana je komunikacija i djeca su više upućena jedna na druge), a izvedbene učenjem u paru i malim skupinama. Izvedbene djelatnosti vezane su uz temu koja se obrađuje i najviše se rade u parovima i malim skupinama. Nakon svake aktivnosti slijedi refleksija – kakvi su učinci onoga što se uči na sudionike, gdje svako treba da dobije prostora da iskaže svoje misli, želje ili osjećaje i ima pravo na različito mišljenje. Završne djelatnosti uglavnom se rade u zajedničkom krugu, na kraju susreta, a vezane su uz neku igru ili pjesmu, ples i sl. Voditelj ne smije postavljati puno pitanja ili proturječiti, već poticati učenike da eksperimentiraju idejama, objašnjavaju i nadopunjuju svoje rezultate, skiciraju svoje ideje, otkrivaju šta je poznato, a šta nepoznato. Voditelj treba da što duže zadrži učenikovu znatiželju i nagađanje jer te djelatnosti produbljuju inventivno i razvijaju kritičko mišljenje. Valja stvarati kooperativnu klimu i učenike uvijek poticati na nove djelatnosti i suradnju (Seleš, 2012).

Svaka pedagoška radionica ima određene etape. Prva etapa je predstavljanje i govorenje o sebi i služi za uspostavljanje kontakta između voditelja i sudionika, ali i sudionika međusobno. Isto tako, postiže se određeni terapijski efekt zbog ljudske potrebe da govore o sebi, svojim osjećanjima, potrebama, dilemama, a iz takvog razgovora u kojem se svi osjećaju prihvaćeno i sigurno proizlazi

ugodna emocionalna klima koja je bitna za uspješnost aktivnosti koje slijede (Bognar, 1998). Za stvaranje još ugodnije, sigurnije i opuštenije atmosfere, mogu se koristiti razne aktivnosti za „probijanje leda“, poput raznih igara, pjesama i vođenih fantazija (Bognar, 1998). Pritom je bitno pripaziti da odabrane aktivnosti budu prilagođene za skupinu i da svi sudionici mogu sudjelovati, kako bi se ostvario puni potencijal i cilj „probijanja leda“.

U iduću etapu ulaze aktivnosti koje najčešće spadaju u tzv. „umjetničke strategije“, pri čemu do izražaja dolazi kreativnost u njihovom osmišljavanju i provođenju. Neke od tih aktivnosti mogu biti igranje uloga, pokret, slikanje, pripovijedanje, glazba, praktične aktivnosti u kojima se, kroz stvaranje novih situacija ili izražavanje prethodnih događaja, stvaraju nova iskustva (Bognar, 1998). Nakon toga slijedi etapa u kojoj sudionici razmjenjuju svoja iskustva i promišljaju o njima, otvaraju nove dileme te, na kraju, kao završnu etapu, imamo evaluaciju koja daje priliku za iznošenje zapažanja, razmjenu novih dilema ili ideja i iznošenje osobnih stavova o provedenim aktivnostima (Bognar, 1998). Također, trebalo bi obratiti pažnju i na prostor u kojem se radionica odvija te ga pažljivo urediti i prilagoditi uzrastu sudionika. Uloga odrasle osobe (učitelja ili pedagoga) kao voditelja radionice je, osim već navedenog nadzora i moderiranja aktivnosti, i poticanje i olakšavanje razmjene iskustava djece (Uzelac i sur, 1994; prema Šoljić, 2023) te je bitno da pokušaju smanjiti osjećaj hijerarhijskog jaza između njih i učenika kako bi skupa s njima dolazili do zajedničkih rješenja (Bičanić, 2019; prema Šoljić, 2023). Takav pristup potpomaže ugodnom i poticajnom razrednom ozračju koje naposljetku služi učenicima u ostvarivanju osjećaja zadovoljstva i pripadnosti grupi. Budući da je učitelj taj koji svjesno i planski pridonosi učeničkoj socijalizaciji, organiziranje pedagoških radionica mu je od velike važnosti. Pomoću njih kreira nastavne situacije pogodne za razvoj socijalnih, komunikacijskih i interpersonalnih kompetencija učenika, što nadalje utiče na njihov cjelokupni emocionalni, intelektualni, moralni razvoj (Kolak, 2010), kao i na razvoj vlastitog identiteta, osjećaja socijalne prihvaćenosti i samoostvarenja pojedinca (Markić, 2010).

U pripremi pedagoških radionica nužno je da učitelji obrate pažnju na potencijalne negativne ishode i uticaj koji određene teme radionica ili aktivnosti mogu imati na učenike. Poželjno je raditi na povezivanju učenika i razrednoj koheziji, ali ne na uštrb pojedinaca kod kojih bi se mogao javiti osjećaj neugode, izoliranosti, odbačenosti ili neprihvatanja od drugih učenika (Šoljić, 2023).

U nastavku donosim prikaz pedagoške radionice na času izborne nastave.

NASTAVNA JEDINICA:

Prisustvo i važnost neverbalne komunikacije
u svakodnevnom životu

Ciljevi i zadaci nastavne jedinice:

Obrazovni: utvrđivanje znanja o neverbalnoj komunikaciji

Funkcionalni: razvijanje psihofizičkih sposobnosti kod učenika - pamćenje, zaključivanje, razvijanje pažnje, misaono rješavanje problema, izdvajanje, povezivanje, snalaženje, rad pod pritiskom.

Odgojni: kroz obrađivanje nastavne jedinice omogućiti učenicima da sami primijete prisustvo neverbalne komunikacije i da sami donesu zaključke o njenoj važnosti u svakodnevnoj verbalnoj komunikaciji.

Prije početka realizacije Radionice, uvodim učenike u današnji čas dajući informaciju da će današnji čas biti realizovan kroz radionicu „Vježba s jajeom“. Ponavljamo prethodnu nastavnu jedinicu i uvodimo se u današnju temu *Prisustvo i važnost neverbalne komunikacije u svakodnevnom životu*. Na tabli zapisujem odgovore na pitanja i prelazim na davanje uputa za današnju radionicu. Odbirem učenika koji će biti facilitator grupa i koji će mi pomoći u realizaciji ove radionice.

Učenike dijelim u 5 grupa s 4 člana.

Svakoj grupi dajem materijal potreban za rad: jaje, selotejp-traku, stolicu, papair, makaze.

Za stolicu lijepim jaje, tako da visi ispod stolice ulijepljeno u traku.

Dajem upute šta je to što treba da napravi:

Od preostalog materijala trebalo bi napraviti podlogu u koju će jaje pasti kada facilitator prereže traku, a da se jaje ne razbije. U toku izrade podloge, ne smijete pričati i smijete koristiti samo materijal koji sam vam dala i neverbalno komunicirati. Za ovaj zadatak imate 10 minuta. Nakon 10 minuta će facilitator prerezati traku da provjerimo vašu podlogu. Napomena: ne smijete pričati i vaše grupe nemaju vođu.

Učenici počinju s radom, facilitator i ja oblazimo grupe i provjeravamo da li poštuju pravila.

Nakon 10 minuta, krećemo sa provjerom podloga. Facilitator makazama prereže traku koja drži jaje, jaje pada u podlogu.

Nakon završene vježbe, sva jaja su ostala čitava, učenici su uspješno napravili podloge.

Narednih 10 minuta razgovaramo o tome kako su se učenici osjećali u toku pravljenja podloge, kako je na njih uticao pojam o ograničenju vremena, da li je to što grupe nisu imale vođu uticalo pozitivno ili negativno, kako je lakše raditi s vođom ili bez, da li im je neverbalna komunikacija predstavljala problem?

Učenici su nakon završetka radionice iznijeli svoje zaključke:

Neverbalna komunikacija je danas bila dovoljna da odradimo zadatak i ova vježba nam je pomogla da primijetimo koliko je neverbalna komunikacija prisutna u svakodnevnoj komunikaciji.

Izgled da mi svi koristimo znakovni jezik, ili bar neku vrstu, čim smo uspjeli uspješno da završimo vježbu.

Verbalna komunikacija ne bi bila potpuna bez neverbalne.

Rad u timu bez vođe je puno bolji od rada s vođom, danas smo svi podjednako učestvovali, kad imamo vođu, većinu posla prepuštimo njemu.

Ova vježba mi je pomogla da zaključim da svakdnevno koristimo obje vrste komunikacije.

Ciljevi i zadaci nastavne jedinice su ispunjeni i ostvarena je poticajna okolina koja je probudila učeničku kreativnost i snalažljivost te uvjerila učenike da je moguće raditi i bez korištenja verbalne komunikacije. Učenici su koristili svoja umijeća i bez obzira što grupe nisu imale vođu i što je vrijeme bilo ograničeno, neverbalnom komunikacijom su rasporedili obaveze i uspjeli riješiti izazov. Poticajna okolina i privlačni izazovi kod učenika bude radoznalost i kreativnost za koju osjećaju da je ugušena na tradicionalnim časovima.

PRILOG

Radionica „Vježba s jajetom“

Šta vam je potrebno: Po jedno „živo“ jaje na 4-5 učesnika, puno papira, makaze, konopac ili selotejp-traka kojom ćete pričvrstiti jaje za plafon ili ispod neke površine da jaje visi, stari časopisi, karton. Prostor za svaku grupu treba da bude 1 x 1 ili ukoliko okolnosti dozvoljavaju 2 x 2.

Veličina grupe: Od 5 do 35 učesnika. Ukoliko imate više učesnika, možete ih podijeliti u više grupa koje će pojedinačno uraditi cijelu vježbu.

Trajanje aktivnosti: oko 30 minuta

5 minuta za zadavanje zadatka

10 minuta za pravljenje podloge

5 minuta za provjeru podloge

10 minuta za razgovor o radionici

Korak po korak:

Pripremite prostoriju za rad, osigurajte svakoj grupi, s obzirom na broj učesnika dovoljno prostora za rad. Zavežite ili zalijepite jaje za površinu ispod koje će da visi, nemojte previše stezati jaje jer treba da se razbije ukoliko padne na pod. Svakoj grupi obezbijedite dovoljno papira, makaze i ljepilo.

Podijelite učesnike na grupe od 4-5 učesnika, a zatim im objasnite zadatak: Tačno nakon 10 minuta facilitator će presjeći ljepilo

i jaje će pasti u podlogu koju ste pripremili, cilje je da se jaje ne razbije. Imate 10 minuta, ne smijete pričati i vaše grupe nemaju vođu.

Facilitator i ja obilazit ćemo grupe da bismo provjerili da li poštujete pravila.

Nakon tačno 10 minuta zaustavite rad, obidite sve grupe i presijecite traku da biste provjerili jesu li podloge dovoljno dobro napravljene da se jaje ne razbije.

Rasprava o efektima radionice, ciljevima koji su postignuti, izvođenje zaključaka.

Literatura

1. Bognar, L. (1998). Govor nenasilja. Osijek.
2. Bognar, L., Matijević, M., (2005). Didaktika. Školska knjiga.
3. Kolak, A. (2010). Sociometrijski status učenika u razrednom odjelu i školskoj hijerarhiji. Pedagogijska istraživanja, 7 (2), 243-254.
4. Markić, I. (2010). Socijalna komunikacija među učenicima. Pedagogijska istraživanja. 7 (2), 301 – 317.
5. Seleš, D. (2012). Pedagoška radionica kao oblik komunikacije u nastavi. Odsjek za filozofiju i pedagogiju Filozofskog fakulteta u Osijeku. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:000072>
6. Šoljić, I. (2023). Pedagoška radionica u funkciji razvoja međuvršnjačkih odnosa u razrednim odjelima. Odsjek za pedagogiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:255944>
7. Uzelac, M., Bognar, L., Bagić, A. (1994). Budimo prijatelji-pedagoške radionice za djecu od 6- 14 godina. Slon.

